

פרשת כי תשא

כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם. (ל, יב)

וברש"י כי תשא לשון קבלה כתרגומו כשתחפוץ לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם אל תמנם לגלגולת אלא יתנו כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים ותדע מנינם. ולא יהיה בהם נגף, שהמנין שולט בו עין הרע והדבר בא עליהם כמו שמצינו בימי דוד.

וי"ל ע' דבגמ' יומא (כב, ב) אמר"י אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה וכו' אלא מהכא וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים וכו'. וצ"ב למה לא הביאו איסור המנין מהך קרא דכי תשא וגו' והוצרכו להוכיח משאול דפקדם בבזק ובטלאים. ועי' במהרש"א שכ' דאפשר דהתם בא לכפרה על חטא העגל וכדכתיב לכפר על נפשותיכם ולהגן בכך עליהם שלא יהיה בהם נגף, אבל גבי שאול לא שייכא האי כפרה עיי"ש, כלומר שלא היה שם בתורת היתר על המנין רק ענין של כפרה, והיינו דאך התם מחמת חטא העגל היתה סכנה ע"י המנין, וצ"ב הצירוף של חטא העגל עם סכנת המנין.

ונראה, דהנה יש שני ענינים באיסור המנין, חדא משום עצם מעשה המנין. והוא מבואר לפ"מ שכתבו המפרשים במהלך הדבר דהשקלים באים למנוע הנגף הבא ע"י המנין, וכדכתיב כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם, דכאשר ישראל מתאחדים והם כולם כאיש אחד זכותם גדולה כי זכות הרבים גדולה למאד, אבל כאשר מונים אותם, שאז מפרידים כל איש בפני עצמו וכל יחיד עומד לעצמו, סכנתם מרובה באשר יחופשו מעשיהם ואז ישלוט בהם הנגף, ולתקן הדבר נצטוו ישראל שיתן כל אחד מחצית השקל שזה מורה על אגודתם שכל יחיד הוא רק מחצית ולא דבר שלם וצריך שיצטרף אחר עמו, יעוין במלבי"ם ועוד.

ותו משום ידיעת הסכום הכללי של המנין, והוא מכוון למש"כ רש"י שהמנין שולט בו עין הרע. וי"ל דבחלק מכלל ישראל האיסור הוא רק משום עצם מעשה המנין ולא משום ידיעת הסכום הכללי, ולכן הביאו מקור מיוחד משאול, וכן י"ל דההיתר של דבר אחר הוא רק במעשה המנין ולא בידיעת הסכום, אלא דכלפי זה יש היתר של דבר מצוה, דכיון דהתכלית הוא לצורך מצוה על כן יש היתר וגם אין חשש של עין הרע, אבל בעצם המנין איו היתר של דבר מצוה דהמצוה אינה בעצם המנין.

וי"ל דהכא גבי כי תשא נמי ליכא מצוה בעצם המנין וכדכ' הרמב"ן דלא מנה אותם באהליהם רק התכלית של ידיעת הסכום היתה לצורך מצוה. וממילא א"ש דגבי דוד היה האיסור מצד ידיעת הסכום שלא היה לדבר מצוה, ולפ"ז י"ל דבאמת בשאול לא היה לדבר מצוה, ומ"מ היה היתר של דבר אחר כיון שלא היה כל ישראל והאיסור היה בעצם המנין בלבד, משא"כ גבי דוד וא"ש.

ובעיקר ד' המהרש"א דצ"ב הצירוף של חטא העגל עם סכנת המנין, י"ל עפי"ד הספורנו (לעיל כה, ט) בקרא ד'וכן תעשו' אתם כדי שאשכון בתוכם לדבר עמך ולקבל תפלת ועבודת ישראל לא כמו שהיה הענין קודם העגל כאמרו בכל המקום כו' אבא אליך, והיינו דלפני חטא העגל היה כ"א ראוי להשראת השכינה ועכשיו כל הכח והקיום הוא ע"י הכלל, דכל זכות קיום של ישראל הוא מחמת האבות שהוא כח כלל ישראל, וכדכתיב זכור לאברהם וגו', ולכן ושכנתי והיינו על פי דברי הגר"א ריש שה"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ואז"ל בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך לבו של כל אחד ואחד מישראל 'כמו דכתיב תל תלפיות (תל שכל פיות פונות אליו) כי שריית השכינה היתה בתוך לב ישראל, רק שהם צריכים מקום מיוחד להתכנס יחד, ולכן בחר מקום מובחר ששם הוא מוכן להשראת השכינה, ואיך יתיחדו כל הלבבות של כל ישראל ביחד, לכן צוה הקב"ה ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו וכל אחד התנדב כפי נדבת לבו על המשכן ונתיחדו הלבבות' עכ"ד הגר"א, וממילא המנין המורה על יחוד של כ"א

פרשת כי תשא

כנ"ל הוי מעורר של חטא העגל, ולכן יש צורך בכפרה מיוחדת.

מקור: רבי שמואל יעקב בורשטיין שליט"א